

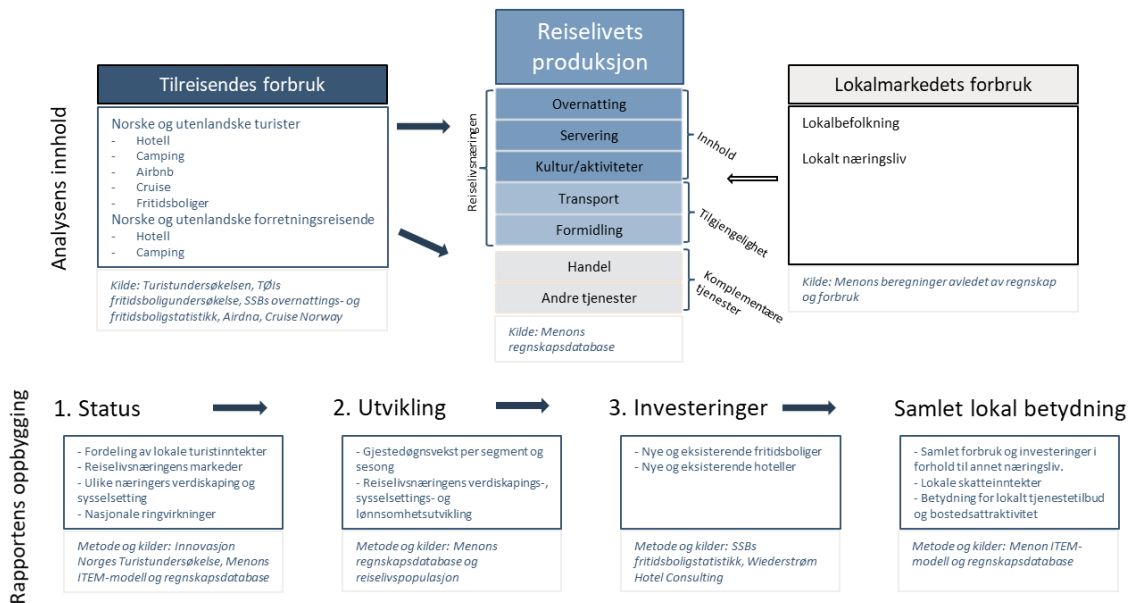
Ringvirkningsanalyse av reiselivet i Trondheim

Rapportens innhold og oppbygging

Rapporten er en av ni caseanalyser Menon gjennomfører for NHO Reiseliv i 2019. Formålet med rapportene er å kartlegge og analysere tilreisendes forbruk, lokalmarkedets betydning og reiselivets produksjon. Vi sammenstiller en rekke kilder og metoder for å gi en best mulig oversikt over reiselivets betydning for lokal verdiskaping og sysselsetting i Trondheim.

Vi opererer med fire segmenter av norske og utenlandske turister og feriereisende, vi kartlegger verdiskaping i innholdsbransjene, transport og formidling samt andre næringer og underleverandører, og vi viser utviklingen i både turismen og næringslivet over tid.

Metoder og kilder

Menon har utviklet en **økonomisk beregningsmodell for reiseliv** for å kunne estimere ringvirkninger av **tilreisendes lokale forbruk**. Modellen henter inn informasjon fra overnattingsstatistikk, Innovasjon Norges Turistundersøkelse, Menons regnskapsdatabase (Regnskapsregistrene i Brønnøysund), samt nasjonalregnskapstall og næringskryssløp fra SSB.

Vi legger beregningene av antall gjestedøgn etter overnattingsform og segment til grunn for beregningene av økonomiske effekter. Deretter benyttes informasjon om gjennomsnittlig døgnforbruk fra Turistundersøkelsen. Vi omregner totalt forbruk (omsetning) i ulike vare- og tjenestekategorier til verdiskapings- og sysselsettingstall ved hjelp av **Menons regnskapsdatabase**. Databasen inneholder regnskapsinformasjon for alle foretak i Norge med plikt til å levere regnskap til Brønnøysundregistrene, og har blitt utviklet gjennom flere år. Herfra trekker vi ut informasjon om samtlige reiselivsbedrifter i Norge, basert på de ulike bransjene som til sammen utgjør **reiselivsnæringen** (overnatting, servering, transport, formidling og opplevelser).

I denne rapporten viser vi også **utviklingen i reiselivsnæringen**. Her bruker vi regnskapstall fra de lokale bedriftene i reiselivsnæringen.

Vi får ulike tall ut fra de ulike datakildene og metodene vi bruker. Vi beregner blant annet verdiskaping både avledet av de **tilreisendes beregnede forbruk** og i de **rapporteringspliktige reiselivsbedriftene**.

En stor fordel med regnskapsdatabasen er at den inneholder avdelingsdata, det vil si at bedrifter som har avdelinger registrert lokalt, men som eventuelt har hovedkontor andre steder, også er inkludert. På denne måten får vi synliggjort den verdiskapingen og sysselsettingen som faktisk finner sted lokalt, uavhengig av hvor foretaket har valgt å lokalisere hovedkontoret. I tillegg blir sysselsetting og verdiskaping fordelt på fylker og regioner på en riktigere måte. Informasjonen går tilbake til 2004.

Status for reiselivet i Trondheim

Trondheim som by og reisemål

Trondheim betyr «trøndernes heim», er Norges tredje største by, og har tidligere også vært hovedstad i Norge. Byen er i dag regionsentrum i Trøndelag. Omtrent 40 prosent av Trøndelags befolkning bor i Trondheim.

Trondheim ble grunnlagt av Olav Tryggvason i år 997, og det var her Olav den hellige ble gravlagt etter slaget på Stiklestad i 1030. Nidarosdomen ble kort tid etter bygget der han er antatt gravlagt.

I tillegg til Nidarosdomen, som tiltrekker seg både pilgrimer og andre turister, kan Trondheim by på attraksjoner som Munkholmen, Kristiansten festning, Sverresborg folkemuseum, Rockheim og Lerkendal stadion.

Ellers er Trondheim sentrum for høyere utdanning, og huser landets største universitet, NTNU, og et av Europas største forskningsinstitutter, SINTEF.

Trondheim kan nås med tog både nord- og sørfra, og E6 går gjennom byen. Trondheim lufthavn Værnes har fått flere internasjonale avganger de siste årene.

Nidarosdomen med Midtbyen, Bakklandet, Nedre Elvehavn og Trondheimsfjorden i bakgrunnen. Foto: iStockphoto.

Særpreget, muligheter og utfordringer for reiselivet i Trondheim

Særpreget

- Trondheim er hovedstad for en mangfoldig region, med fjord, fjell, dal, skog og skjærgård.
- Høy andel nordmenn og yrkesreisende blant de tilreisende.
- Yrende uteliv, serveringsbransjen er stor i forhold til både byens størrelse og til de andre reiselivsbransjene.

Muligheter

- Trøndelag som matregion med Trondheim som kulinarisk hovedstad kan markedsføres internasjonalt.
- Kan bli bedre på formidling av Trondheims rike historie – har minst like spennende historie som andre norske byer.

Utfordringer

- Når ikke opp i den nasjonale konkurransen om de utenlandske turistene.
- Noen vil mene Trondheim og Trøndelag mangler særpreget når det gjelder naturbasert reiseliv.

Trondheim har en stor serveringsbransje

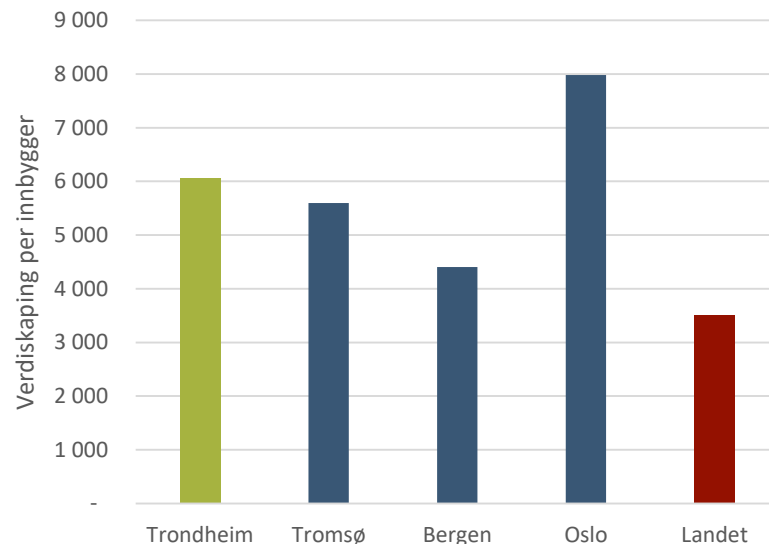
Trondheim har mer enn 300 aktive serveringsbedrifter i 2017. Byen fikk nylig sine første Michelin-stjerner, ved restaurantene Credo og Fagn. Disse har bygget konsepter rundt lokal trøndersk mat og matkultur.

Trøndelag er Norges største jordbruksfylke. Sentralt ved Trondheimsfjorden dyrkes korn, frukt og grønnsaker. Diverse husdyrproduksjoner finnes både i utkantene og sentralt i regionen.

Bergen og Tromsø, som har en sterkere posisjon enn Trondheim som turistbyer, har lavere verdiskaping innen servering i forhold til innbyggertall enn Trondheim. Kanskje er trøndere ekstra flinke til å spise ute og gå på byen?

Trondheim har 33 000 studenter, og mange av disse har fortsatt hjemstedet som registrert bosted. Studenter bidrar til den høye etterspørselen i serveringsbransjen. Det er flere studenter i forhold til innbyggertallet i Trondheim enn i Bergen. Tromsø har omtrent like stor andel studenter som Trondheim.

Verdiskaping i serveringsbransjen per innbygger i Trondheim, andre byer og for hele landet. Kilde: Menons regnskapsdatabase og SSB.

Det var totalt 1,5 millioner gjestedøgn og cruiseturister i Trondheim i 2018

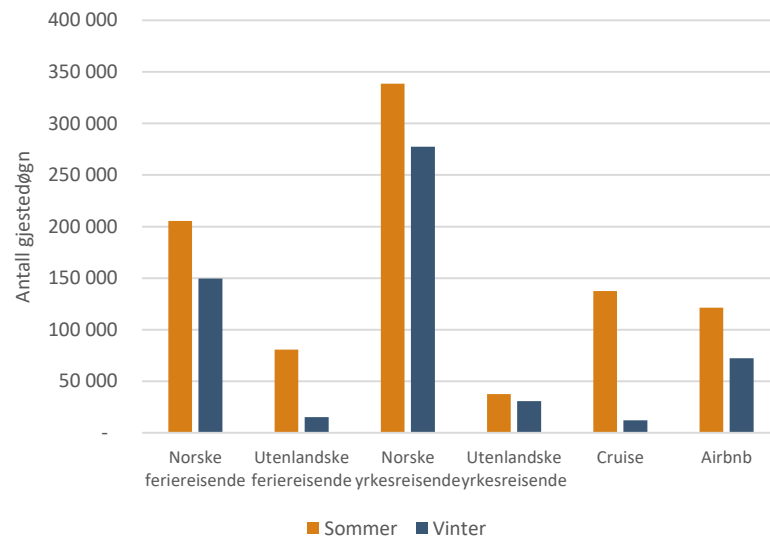
Trondheim tiltrekker seg et stort antall tilreisende årlig. Vi har sammenstilt kommersielle gjestedøgn med data fra Airbnb, og antall cruisegjester, og finner at det var nesten 1,5 millioner gjestedøgn i 2018.

920 000 gjestedøgn, eller drøyt 60 prosent, kom i sommer-sesongen, mellom mai og oktober. I vintersesongen, som vi definerer som januar til april og november og desember, kom det 560 000 gjester.

Av de yrkesreisende var 20 prosent kurs- og konferansegjester. Norske yrkesreisende utgjør den største gruppen tilreisende både sommer og vinter, mens norske feriereisende utgjør den nest største gruppen.

Utlendinger er i klart mindretall ved hotellene, men nesten alle cruisegjestene er utlendinger, og trolig er også et flertall av gjestene ved Airbnb utlendinger.

Antall gjestedøgn per segment og måned. Cruise er dagsbesøkende med overnatting på skip. Kilde: Statistikknett, Airdna, Cruise Norway.

Nå er det bare 14 prosent utlendinger ved hotellene – amerikanere utgjør den største gruppen

Andelen utlendinger ved hotellene har falt jevnt fra 18 prosent i 2002 til 14 prosent i 2018. Dermed har det vært høyere vekst i norske gjester enn i utenlandske.

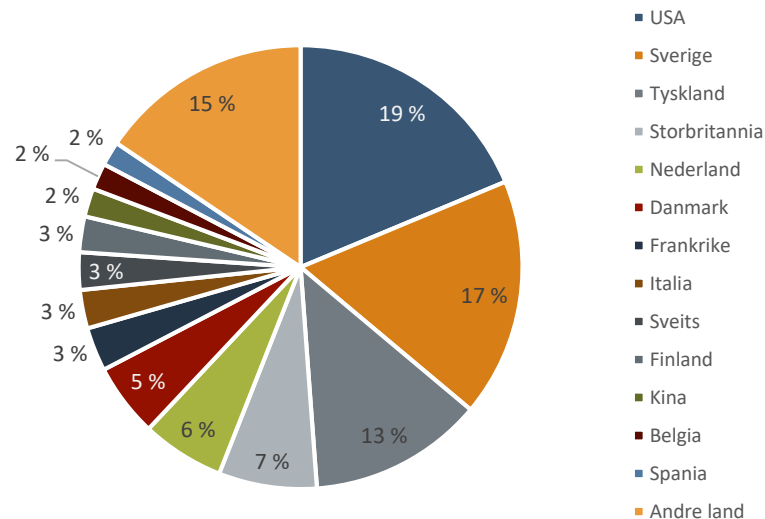
Nasjonalitetsfordelingen til de utenlandske gjestedøgnene i 2018 vises i figuren til høyre. Nær halvparten er fra USA, Sverige eller Tyskland.

Det har særlig kommet flere amerikanere de siste årene, og i 2018 sto personer fra USA for 30 000 gjestedøgn. Det er en tredobling siden 2016. Antall svenske og tyske gjester har holdt seg relativt stabile de siste årene.

Antall gjestedøgn fra Kina ble nær doblet fra 2017 til 2018, men ligger fortsatt på et relativt lavt nivå i Trondheim, med 2 prosent av de utenlandske gjestedøgnene.

Trondheim lufthavn Værnes har direkteruter til 17 europeiske destinasjoner. Når det til tross for dette er få utenlandske gjestedøgn, kan det tyde på at det er flest trøndere på disse flyene.

Fordeling på nasjonalitet av de utenlandske gjestedøgnene ved hoteller i Trondheim i 2018. Kilde: Statistikknett.

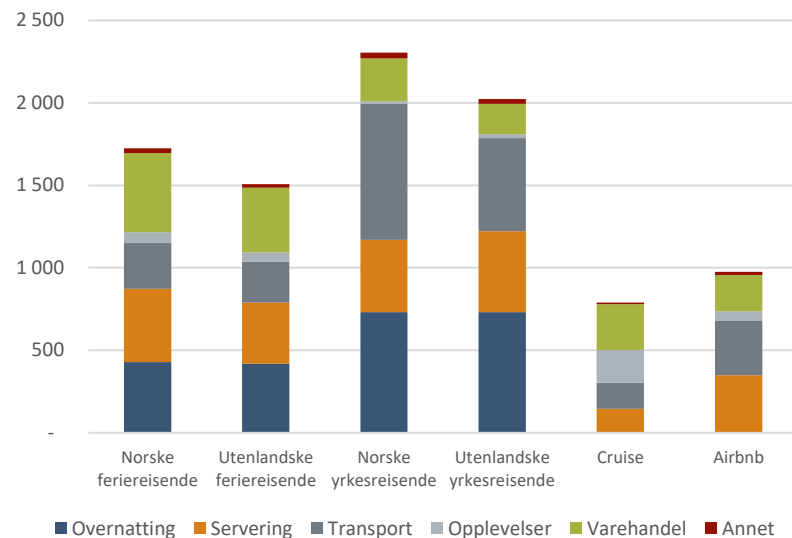
Yrkesreisende har det høyeste døgnforbruket, cruisegjester har det laveste

Innovasjon Norges Turistundersøkelse ligger til grunn for beregningene av forbruk i denne analysen. Her intervjues et stort antall reisende på forskjellige destinasjoner om blant annet hvor mye penger de har brukt på reisen.

Beregnet døgnforbruk for ulike segmenter vises i figuren til høyre. Vi ser at yrkesreisende bruker mest, og at nordmenn bruker litt mer enn utlendinger. Norske yrkesreisende i Trondheim bruker nær 2300 kroner per døgn. Cruisegjestene har det laveste forbruket. Det skyldes i hovedsak at de ikke bruker penger på overnatting, men de beregnes også å legge igjen mindre penger enn andre på alle forbrukskategorier med unntak av opplevelser.

Det er usikkerhet forbundet med tallene. Tallene er basert på selvrapportert forbruk, en mulig feilkilde i seg selv, samt usikkerhet knyttet til i hvilken grad utvalget er representativt. Intervjuene ble i hovedsak foretatt ved kommersielle overnattingssteder, og treffer trolig best for hotellgjester.

Gjennomsnittlig døgnforbruk fordelt på forbrukskategorier. Kilde: Innovasjon Norges Turistundersøkelsen 2013-2016, bearbeidet av Menon.

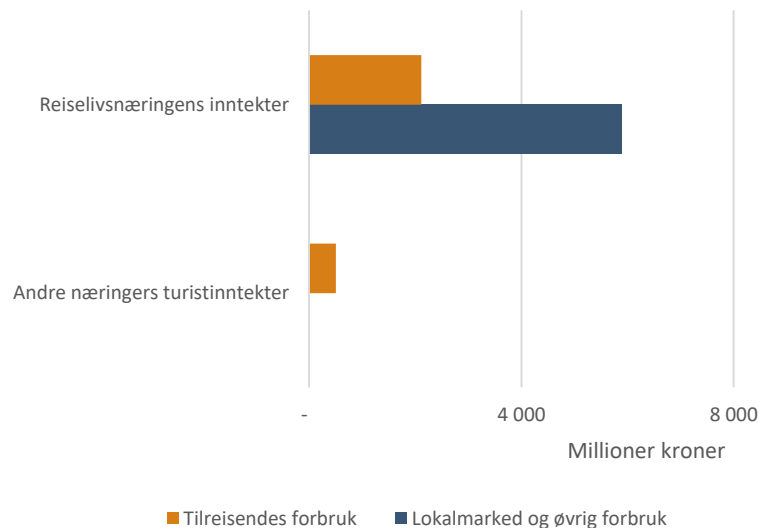

Tilreisende la igjen 2,6 milliarder kroner i Trondheim i 2018

Vi beregner at tilreisende til Trondheim i 2018 la igjen omtrent 2,6 milliarder kroner, noe som utgjør omtrent 1800 kr i gjennomsnitt per gjestedøgn. 2,1 milliarder kroner tilfaller reiselivsnæringen, og 500 millioner kroner tilfaller handelsnæringen og andre tjenester.

Vi finner at inntektene fra tilreisendes forbruk tilsvarende 13 400 kroner i inntekter per innbygger i Trondheim. Også innbyggerne i Trondheim og bygdene rundt nyter godt av reiselivsnæringens tilbud. Vi beregner at 73 prosent av omsetningen i reiselivsnæringen i Trondheim er det andre enn de tilreisende som står for. Dette er altså den delen av omsetningen i reiselivsnæringen som blir igjen etter vi har trukket fra det beregnede forbruket til de tilreisende. Det vil i stor grad være lokalbefolkning, personer på dagsreiser og personer som besøker venner og kjente som står for dette forbruket. Hvor mye tilreisende står for av det øvrige forbruket er usikkert, men reisevaneundersøkelser viser at omfanget av besøk hos venner og kjente kan være betydelig.

Beregnet forbruk fra tilreisende og andre, i reiselivsnæringen og andre næringer.
Omsetning i millioner kroner.

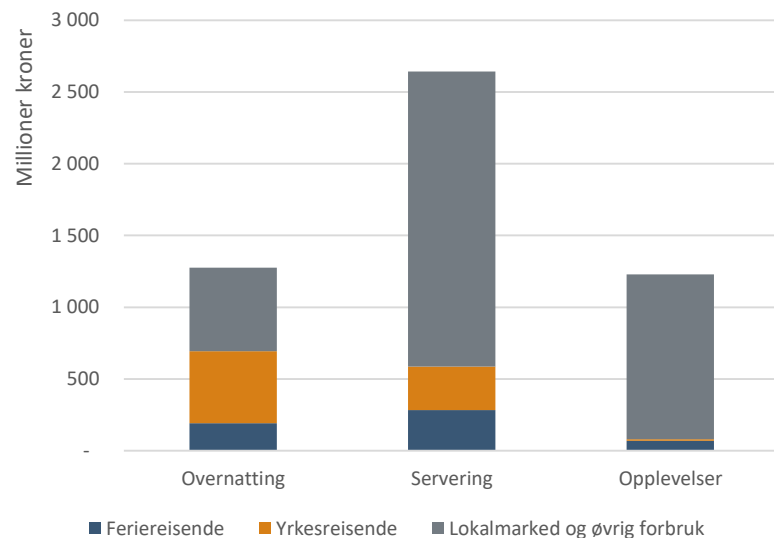
Reiselivsnæringen får høyere inntekter fra yrkesreisende enn fra feriereisende

Vi beregner at feriereisende legger igjen 540 millioner kroner i forbruk innenfor overnatting, servering og opplevelser, mens yrkesreisende beregnes å bruke 820 millioner kroner på disse forbrukskategoriene. Vi bruker innholdsbransjene som betegnelse på de bransjene som tilbyr disse reiselivsproduktene.

Estimatene er gjort ved å beregne tilreisendes forbruk ut fra gjestestatistikk og forbruksundersøkelser på hva tilreisende bruker på overnatting, servering og opplevelser sett opp mot total omsetning i de rapporteringspliktige foretakene i Menons regnskapsdatabase.

Vi beregner at de tilreisende står for en svært liten andel av omsetningen i opplevelsesbransjen. Det er kanskje ikke så overraskende. Mye av omsetningen i denne bransjen, som i stor grad er kulturscener m.m., er det rimelig å anta at kommer fra lokalbefolkning og andre som ikke overnatter.

Beregnet omsetning fra tilreisende i 2018 sammenliknet med total omsetning i reiselivets innholdsbransjer i 2017. Millioner kroner. Kilder: SSB, Destinasjon Trondheim, Innovasjon Norge Turistundersøkelsen, Menons regnskapsdatabase.

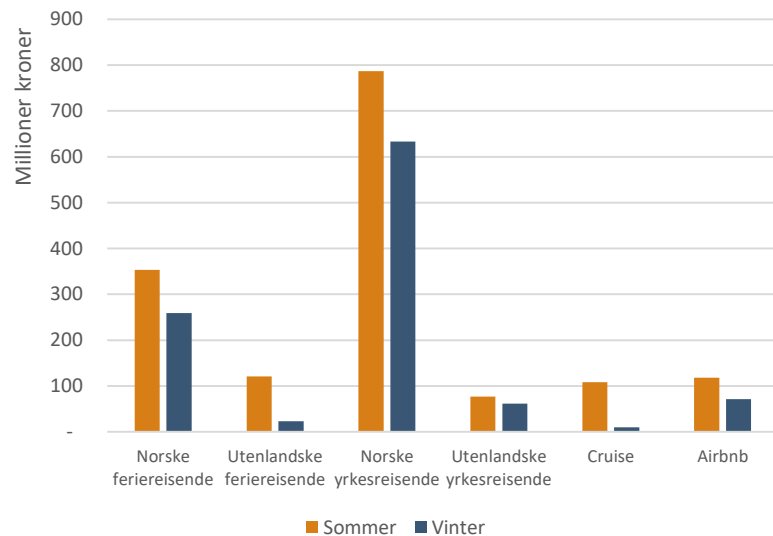
Høyere reiselivsinntekter om sommeren enn om vinteren

Reiselivsnæringen i Norge har utfordringer knyttet til sesongvariasjoner i turisttetterspørselen. Turisttetterspørselen i Norge er størst i sommermånedene juni, juli og august, med en klar topp i juli. I Trondheim finner vi at det er flest tilreisende i august, og at 60 prosent av tilreisendes forbruk er i sommersesongen. Nordmenn står for 80 prosent av det samlede forbruket fra de tilreisende.*

Sesongsvingninger gir næringen vanskeligheter med å tilby helårsarbeidsplasser og slik tilegne og utvikle nødvendig kompetanse. Slike utfordringer er trolig mindre gjeldende i Trondheim enn mange andre steder i landet, siden sesongfordelingen er relativt jevn, og videre at lokalbefolkningen er en stor og viktig kundegruppe for de fleste aktører i reiselivsnæringen.

** Vi antar at alle cruisegjestene er utlendinger. Vi antar også at 76 prosent av Airbnb-gjestene er utlendinger, i tråd med det nasjonale gjennomsnittet.*

Beregnet omsetning fra tilreisende i 2018 fordelt på sesong, marked og formål.
Sommersesongen definerer vi som mai-oktober, og vintersesongen som november-april.

De største inntektene fra tilreisende er innen transport og overnatting

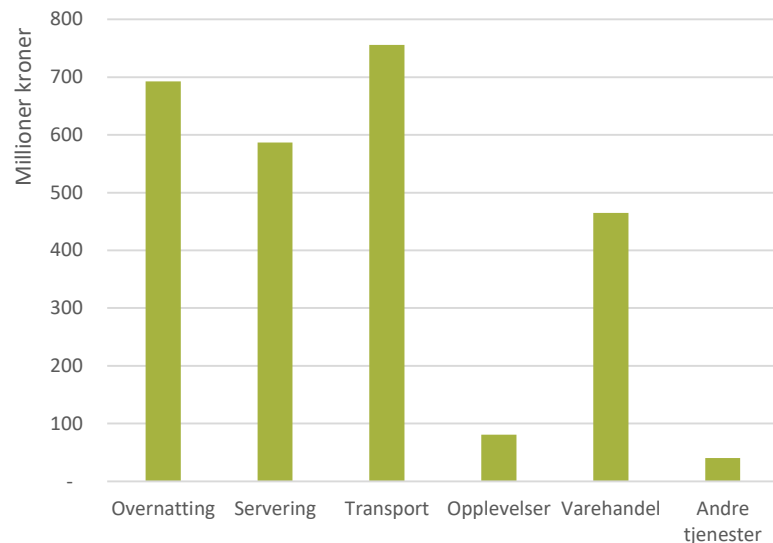
Av et beregnet forbruk fra tilreisende på totalt 2620 millioner kroner i 2018, beregner vi at det ble brukt ca. 756 millioner kroner på transport. Dette kan virke høyt, men det inkluderer nok i noen grad transport til Trondheim (fly, tog, bil), ikke bare i Trondheim.

Vi beregner at tilreisende brukte nesten 700 millioner kroner på overnatting i Trondheim i 2018, og nesten 600 millioner kroner på servering. Serveringsforbruket utgjør i gjennomsnitt 400 kroner per gjestedøgn.

Vi beregner at tilreisende legger igjen 465 millioner kroner innen varehandelen, noe som trolig er kjærkomment for butikkene i Trondheim.

Tilreisende står, med 81 millioner kroner i beregnet forbruk, for 7 prosent av omsetningen innen opplevelsesbransjen.

Beregnet total omsetning fra de tilreisende per forbrukskategori i 2018. Millioner kroner.

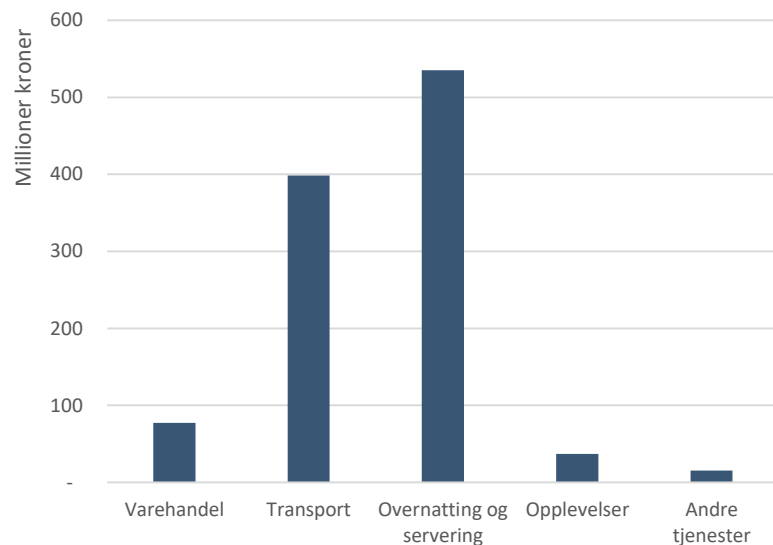

Tilreisende bidrar med 1060 millioner kroner i lokal verdiskaping

Vi beregner at tilreisendes forbruk i 2018 la grunnlag for en verdiskaping på drøyt 1060 millioner kroner i det reiselivsrettede næringslivet i Trondheim. Verdiskaping er definert som bedriftenes lønnskostnader og driftsresultatet før skatt, avgifter, nedskrivninger og avskrivninger. Verdiskaping er omsetningen som «blir igjen» i bedriftene etter vare- og tjenestekjøp for å avlønne innsatsfaktorene arbeidskraft og kapital.

Vi har regnet om det samlede reiselivsrelaterte forbruket (omsetningen) til verdiskaping ut fra lokale forholdstall mellom omsetning og verdiskaping per bransje. Verdiskaping fra tilreisendes forbruk fordeler seg som forventet mellom bransjene i reiselivsnæringen. Overnattings- og serveringsvirksomheten står for 535 millioner kroner av verdiskapingen, 435 millioner kommer fra transport, opplevelser og andre tjenester. Handelsnæringen alene har en verdiskaping på 77 millioner kroner knyttet til tilreisendes forbruk.

Verdiskaping avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2018. Millioner kroner.

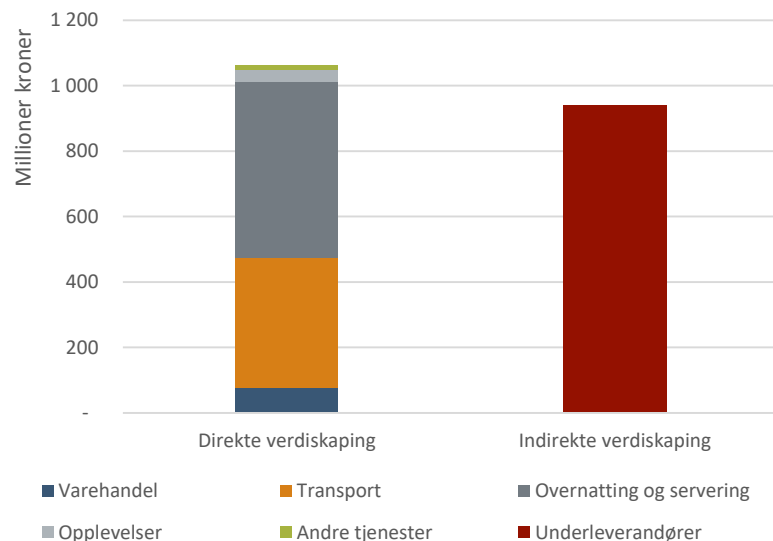

Betydelige ringvirkninger i form av verdiskaping hos underleverandører innenlands

Verdiskapingen hos norske underleverandører er enda høyere enn den direkte verdiskapingen fra de tilreisendes forbruk. Den indirekte verdiskapingen er beregnet ut i fra lokal reiselivsnærings vare- og tjenestekjøp i Norge, og tilfaller således ikke bare lokalt næringsliv. Indirekte verdiskaping er produksjonen til underleverandører gjennom hele verdikjeden, og direkte og indirekte verdiskaping summerer seg til reiselivets omsetning minus import til Norge for hele verdikjeden samlet.

Eiendom og forretningsmessig tjenesteyting er eksempler på viktige underleverandørnæringer i reiseliv.

Verdiskaping avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2018, samt beregnede ringvirkninger hos innenlandske underleverandører. Millioner kroner.

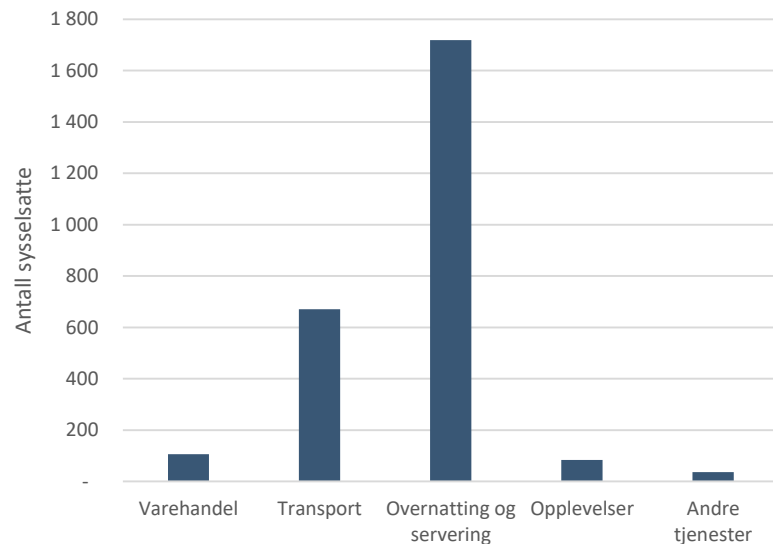

Tilreisendes forbruk danner grunnlag for nesten 2600 arbeidsplasser i det reiselivsrettede næringslivet i Trondheim

Vi beregner at tilreisendes forbruk i 2018 la grunnlag for ca. 2600 arbeidsplasser i det reiselivsrettede næringslivet i Trondheim. Reiselivet er svært viktig for sysselsettingen i Trondheim og andre distriktsdestinasjoner. Av arbeidsplassene beregner vi at det store flertallet er innen overnatting og servering samt transport.

Overnatting og servering er arbeidsintensive bransjer. Mye av etterspørselen innen overnatting og servering er på kveldstid, helger eller i ferier, og en stor andel av arbeidsinnsatsen gjøres av deltids- og sesongarbeidere. Lønns- og produktivetsnivået er følgelig lavt sammenlignet med næringslivet ellers. Omsetning innen overnatting og servering gir mange lokale arbeidsplasser, og skaper arbeidsmuligheter for ungdommer, utlendinger og lavutdannet arbeidskraft som kan ha vanskeligheter med å få seg arbeid ellers. Ikke all arbeidsinnsats utføres av personer som bor fast i regionen.

Sysselsetting avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2018.

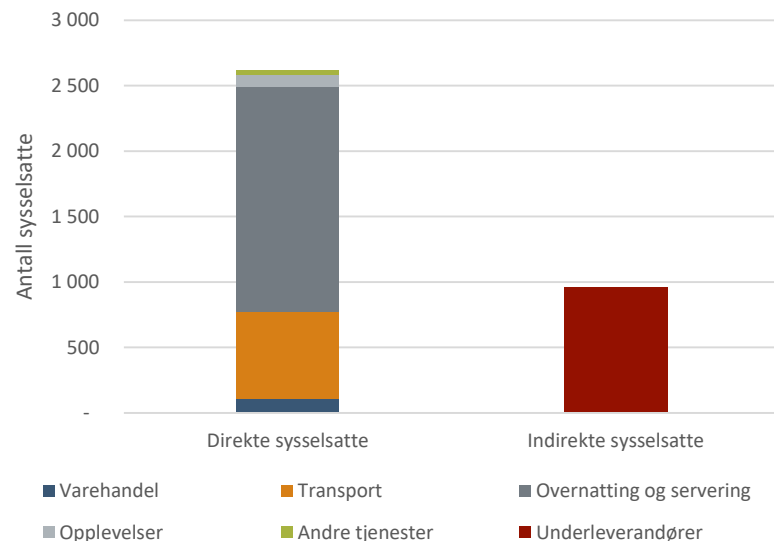

De tilreisendes forbruk legger grunnlag for nesten 1000 arbeidsplasser i verdikjeden

Reiselivsnæringens vare- og tjenestekjøp tilsvarer omtrent 1000 arbeidsplasser hos underleverandører i verdikjeden innenlands.

Det reiselivsrelaterte forbruket legger grunnlag for flere arbeidsplasser i bedriftene som selger direkte til tilreisende enn hos underleverandørbedriftene. Dette skyldes at reiselivsbedriftene er mer arbeidsintensive enn underleverandørene; det skapes flere arbeidsplasser per omsetningskrone innen overnatting og servering enn hos for eksempel eiendomsselskap eller andre vare- og tjenesteleverandører. Mange av de indirekte sysselsatte i den nasjonale verdikjeden jobber og bor i andre deler av landet.

Sysselsetting avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2018, samt beregnede ringvirkninger hos innenlandske underleverandører.

Utvikling i reiselivet i Trondheim

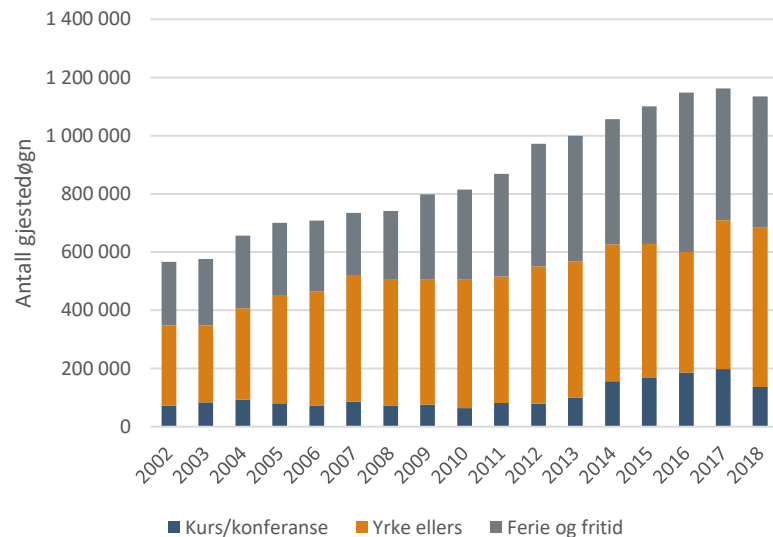
Liten nedgang i kommersielle gjestedøgn i 2018 etter mange år med vekst

Trondheim hadde nesten 1 140 000 kommersielle gjestedøgn i 2018. Av dette utgjorde ferie- og fritidsgjester 40 prosent, kurs og konferansegjester 12 prosent, og yrkesreisende 48 prosent.

Dette er gjestedøgn ved hoteller. Det publiseres ikke camping- og hyttegrensstatistikk for Trondheim, noe som trolig skyldes for få enheter.

Ferie- og fritidsmarkedet har hatt omtrent lik vekst som forretningsmarkedet fra 2002 til 2018. De siste 10 årene har ferie- og fritidsmarkedet hatt en sterkere vekst.

Utvikling i antall kommersielle gjestedøgn, fordelt på formål. Kilde: Statistikknett.

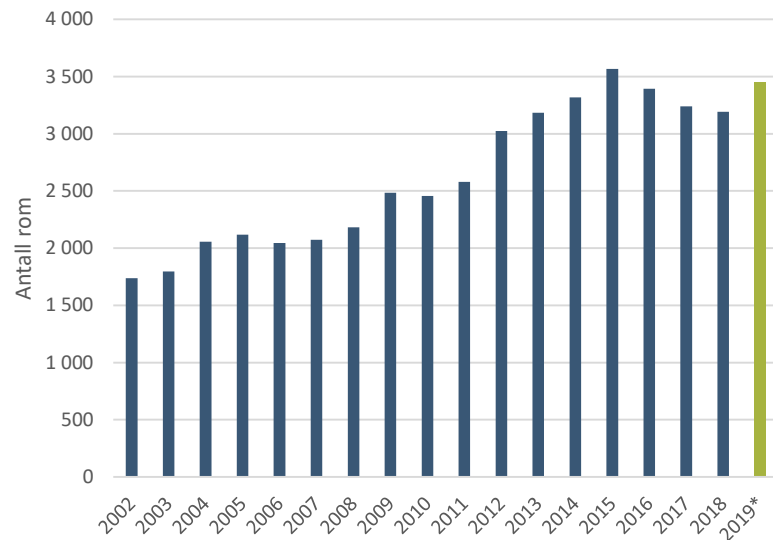
Hotellkapasiteten i Trondheim økte kraftig fra 2006 til 2015...

Romkapasiteten ved hotellene i Trondheim hadde en relativt jevn økning fra 2002 til 2015, mens det har vært en liten reduksjon fra 2015 til 2018. Noe av dette forklares med oppussingen av Britannia, men det var i følge Statistikknett hele fem færre hoteller i Trondheim i 2018 enn i 2015.

Petter Stordalens Clarion Hotel & Congress på Brattøra sto ferdig i 2012, med 400 rom, og forklarer det meste av økningen fra 2011 til 2012. Britannia Hotel hadde nyåpning i 2019, med 257 rom.

Rombelegget har stort sett ligget mellom 60 og 70 prosent i perioden. Det har vært en liten dipp i de årene med høyest kapasitet, men man er i 2018 tilbake på 2011-nivå.

Utvikling i romkapasitet ved hotellene i Trondheim. 2019 er beregnet ut fra 2018-tallene pluss antall rom på nye Britannia. Kilde: Statistikknett og Britannia Hotel.

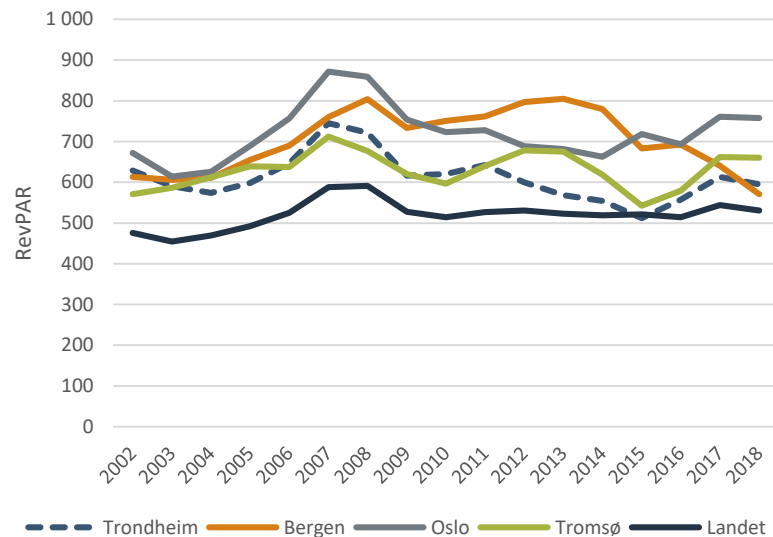
... Mens inntekt per disponibelt hotellrom ble redusert i samme periode. De siste årene har prisene økt igjen

I 2018 lå inntekt per disponibelt hotellrom (RevPAR) på 600 kroner i Trondheim. Det ligger like under gjennomsnittet de siste 17 årene, når man har justert for inflasjon, og innebar en liten reduksjon fra 2017.

Toppnivået var i 2007, like før finanskrisen. Da var RevPAR i Trondheim på 745 kroner, målt i dagens kroneverdi. Det tilsvarer 583 kroner i 2007-kroner.

Gjennomsnittlig oppholdstid ved hotellene er ca. 1,6 netter for nordmenn, og 1,7 netter for utlendinger. Det er helt likt landsgjennomsnittet.

Utvikling i RevPAR (inntekt per disponibelt hotellrom) 2002-2018 for ulike byer og regioner. Faste 2018-kroner. Kilde: Statistikknett.

Antall cruisepassasjerer har blitt mer enn femdoblet siden 2005

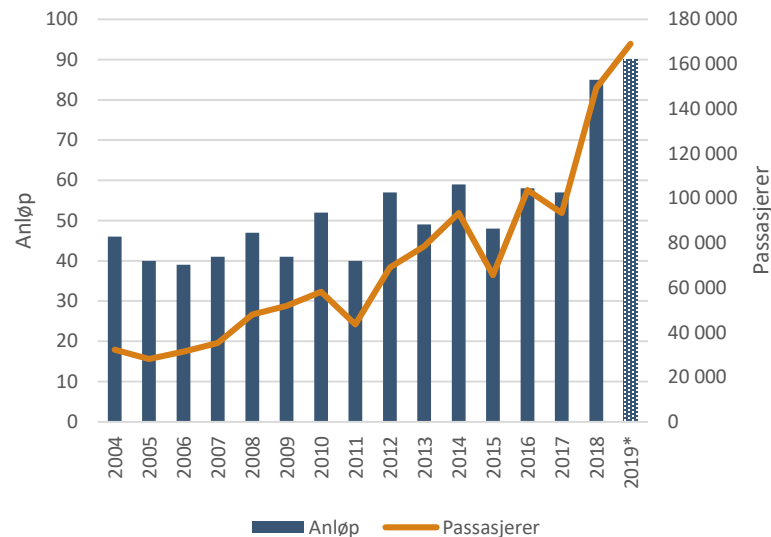
I 2018 var det i underkant av 150 000 cruisepassasjerer som besøkte Trondheim, fordelt på 85 anløp. Over halvparten av cruisegjestene var fra Tyskland.

De siste 15 årene har antall anløp blitt omtrent doblet, og antall passasjerer er blitt omtrent femdoblet. Utviklingen har altså gått i retning av både flere og større cruiseskip som ankommer byen.

I 2019 forventes det 90 anløp og 169 000 passasjerer, noe som vil bli ny rekord i Trondheim. Trondheim har hatt en økning i antall cruiseanløp i lavsesongen. I 2018 var det cruiseanløp i ni av årets tolv måneder.

Trondheim Cruise Network Mid-Norway tilbyr en meny av totalt 41 ulike aktiviteter og utflukter til cruiserederiene. Dette inkluderer aktiviteter både i Trondheim og på andre destinasjoner i Trøndelag. I følge Trondheim havn, var 24 prosent av cruisepassasjerene med på organiserte utflukter i 2018. De mest populære utfluktene var i Trondheim by: Panoramaturen, trikketuren, besøk av Nidarosdomen og Sverresborg Folkemuseum og byvandringer.

Utvikling i antall cruiseanløp og cruisepassasjerer årlig til Trondheim, 2004–2019 (2019 er forventet antall). Kilde: Trondheim havn og Cruise Norway.

Stor økning i Airbnb-utleie også i Trondheim, men lavere vekst enn resten av landet siste år

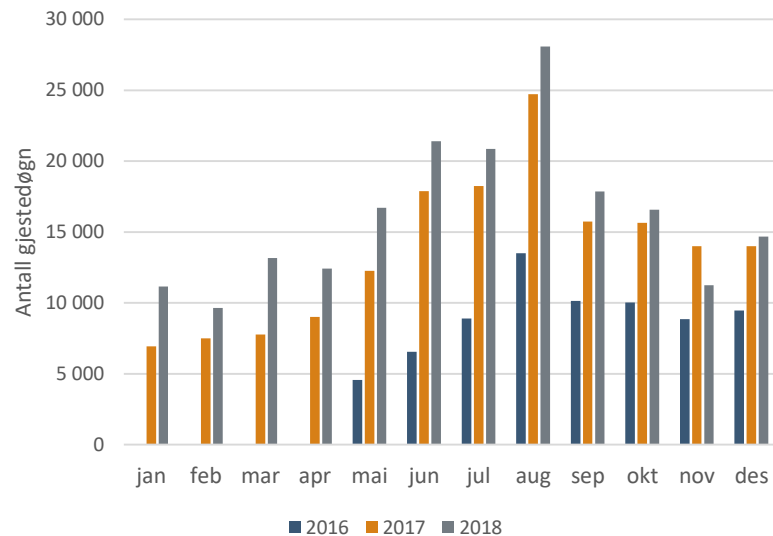
Trondheims 194 000 Airbnb-gjestedøgn i 2018 utgjør 3 prosent av Airbnb-utleien i Norge. Antall gjestedøgn ble omtrent doblet fra sommeren 2016 til sommeren 2018.

Mens antall overnattinger ved Airbnb økte med 35 prosent fra 2017 til 2018 for landet som helhet, var økningen i Trondheim på 18 prosent.

Utleiere tjente totalt 55 millioner kroner på Airbnb-utleie i Trondheim. Det gir et gjennomsnitt på 743 kroner per reserverte enhet per døgn, noe som ligger drøyt 200 kroner under landsgjennomsnittet.

Airbnb står ekstra sterkt mange steder der det er et begrenset tilbud innen kommersiell overnatting. Byer som Trondheim og Bergen, som har god hotellkapasitet, har lavere andel Airbnb-overnattinger av totalt antall overnattinger enn mange andre, mindre steder.

Beregnet antall gjestedøgn ved Airbnb per måned i Trondheim april 2016–desember 2018. Kilde: Airdna og Airbnb.

Reiselivsbedriftene i Trondheim har hatt en jevn god vekst over lengre tid

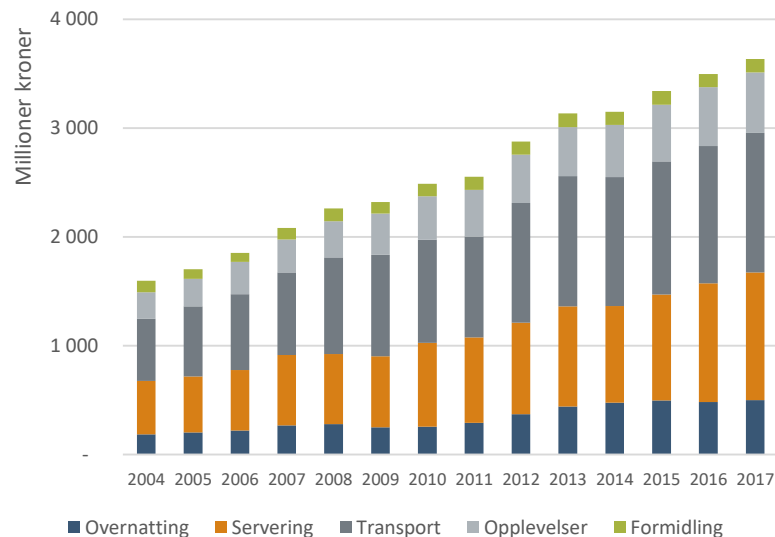
Verdiskapingen i reiselivsbedriftene i Trondheim passerte 3,6 milliarder kroner i 2017. Det tilsvarer ca. 19 000 kroner per innbygger i Trondheim kommune.

Transport er bransjen med høyest verdiskaping i 2017, tett fulgt av serveringsbransjen. Transportbransjen domineres av store selskap som FosenNamsos Sjø, NSB, Boreal Buss og Nettbuss. I serveringsbransjen er Frati størst i Trondheim, fulgt av Una Pizzeria e Bar og Søstrene Karlsen.

Alle innholdsbransjene i Trondheim har hatt betydelig verdiskapingsvekst fra 2004 til 2017. Særlig overnattingsbransjen har hatt høy vekst i mange år (men lavere vekst i rehabiliteringsperioden til Britannia). Nye hoteller som Scandic Lerkendal og Clarion Hotel Brattøra, samt etablerte hoteller som Radisson Blu Royal Garden, har bidratt vesentlig til denne bransjeveksten.

I opplevelsesbransjen er Trøndelag Teater, Trondheim Symfoniorkester, Museene i Sør-Trøndelag, Trondheim Kino og Pirbadet foretakene med høyest verdiskaping.

Utvikling i total verdiskaping per reiselivsbransje. Millioner kroner. Kilde: Menons regnskapsdatabase.

Reiselivsnæringen i Trondheim ansetter stadig flere mennesker

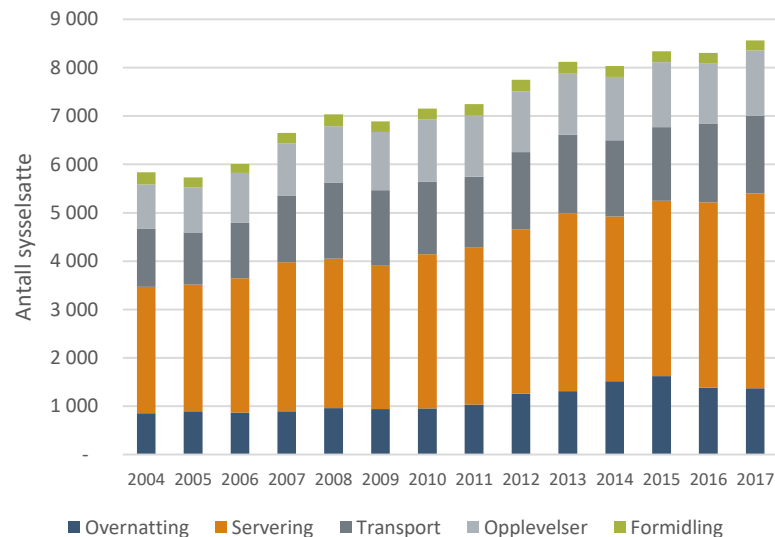
Servering er bransjen med flest ansatte, og har vært det hvert år siden 2004. Det var ca. 4000 ansatte i serveringsbransjen i Trondheim i 2017.

Det har vært 60 prosent vekst i antall ansatte innen overnatting siden 2004. Veksten har også vært høy innen servering og opplevelser, med ca. 50 prosent økning fra 2004.

Utviklingen i antall sysselsatte i reiselivsbransjene følger i stor grad mønsteret i utviklingen i verdiskapingen. For alle bransjene har verdiskapingen økt mer enn antall årsverk siden 2004. Det kan skyldes prisvekst, produktivitetsvekst eller, mest trolig, en kombinasjon av disse.

Antall ansatte er beregnet ut fra antall årsverk og forholdet mellom ansatte og årsverk per bransje. Antall årsverk er beregnet ut fra bedriftenes innrapporterte lønnskostnader, og gjennomsnittlig årslønn for heltidsansatte per bransje fra SSB. Det er en del usikkerhet knyttet til tallene, men metoden sikrer konsistens over tid.

Utvikling i antall sysselsatte per reiselivsbransje i Trondheim fra 2004 til 2017.
Kilde: Menons regnskapsdatabase og SSB.

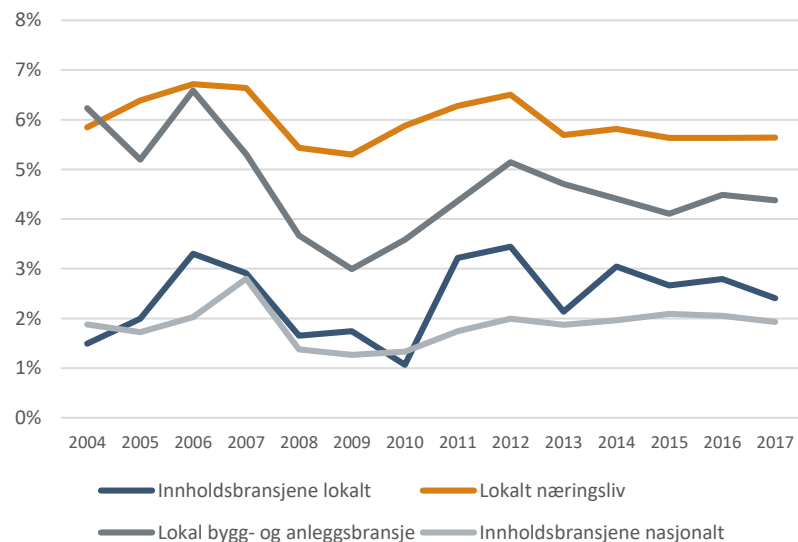
Høyere lønnsomhet i reiselivet i Trondheim enn landsgjennomsnittet, men lavere enn det gjennomsnittlige lokale næringslivet

De fleste år siden 2004 har driftsmarginene målt ved medianbedriften ligget høyere i reiselivet i Trondheim enn i reiselivet nasjonalt. I 2017 lå medianen for reiselivsnæringen i Trondheim på 2,5 prosent, mot 2 prosent nasjonalt. Halvparten tjener mindre enn medianen, og det betyr at mange reiselivsbedrifter har lav lønnsomhet.

Med innholdsbransjene mener vi de tre reiselivsbransjene overnatting, servering og opplevelser. Lokalt næringsliv er privat næringsliv unntatt olje og finans.

Mange hotell, både kjedehotell og selvstendige, har leieutgifter som varierer med omsetning, slik at økte inntekter gir stabile resultater i driftsselskap, mens eiendomsselskapet opplever økte inntekter. Sett på denne måten er nok status og utvikling i lønnsomhet undervurdert for overnattingsbransjen sammenlignet med resten av næringslivet.

Lønnsomhet: Driftsmargin – median. Kilde: Menons regnskapsdatabase.

Hotellinvesteringer

Foto: Visit Trondheim

Kan Britannia heve Trondheim som reiselivsby?

Britannia Hotel hadde nyåpning 1. april 2019, etter tre års arbeid med oppussing for mer enn 1,2 milliarder kroner. Britannia er et ærverdig og praktfullt hotell, med historie som strekker seg tilbake til 1870.

Eieren, Odd Reitan, sin visjon var å gjenoppbygge hotellet til et av Norges og Skandinavias beste hotell. Britannia er Trondheims første femstjerners hotell. De har store ambisjoner for maten, med flere serveringssteder på huset, og fagpersonell rekruttert fra øverste hylle.

Britannia har utvilsomt nyhetens interesse, og oppussingen vil nok føre Britannia til nye høyder. Hotellet kan være en «reason to stay» i Trondheim for tilreisende med høy betalingsvillighet. På kommentatorplass i Adresseavisen har det også blitt uttrykt «at Britannia temmelig sikkert blir en turistmagnet», og dermed en «reason to go».

Britannia Hotel 2019. Foto: WikiStrinda.

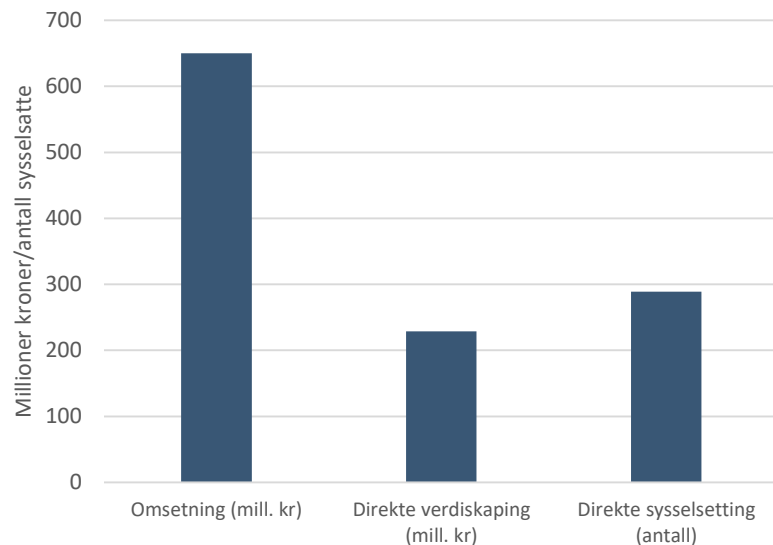

Investering i hoteller: Nybygg og rehabilitering gir lokale ringvirkninger i den grad innkjøp og arbeidskraft hentes inn lokalt

Vi har beregnet lokal omsetning, sysselsetting og verdiskaping av hotellinvesteringer i Trondheim. Hotellinvesteringer inkluderer både nybygg, utvidelser og rehabilitering. Blant Trondheims 21 hoteller, var det bare Britannia som i 2018 utvidet eller renoverte sine lokaler. Av en total investering på 1250 millioner kroner, antar vi med bakgrunn i data fra Wiederstrøm at 650 millioner (litt over halvparten) ble investert i 2018.

Det er usikkert hvor mye av investeringen i Britannia som tilfaller lokale aktører. Entreprenøren er lokal, men mye av materialene er eksklusive importvarer. Gitt det mest optimistiske anslaget, at hele investeringen i 2018 tilfalt lokale aktører, beregner vi at de 650 millioner kronene i lokal omsetning, tilsvarer ca. 290 arbeidsplasser og 230 millioner kroner i verdiskaping. I tillegg til dette kommer arbeidsplasser og verdiskaping hos underleverandørene. Beregningene er basert på gjennomsnittlige forholdstall mellom omsetning, verdiskaping og sysselsetting i bygg og anlegg.

Direkte sysselsetting og verdiskaping av beregnet lokal omsetning fra hotelloppgraderinger i 2018. Kilde: Wiederstrøm Hotel Consulting og Menon Economics.

Reiselivets lokale betydning

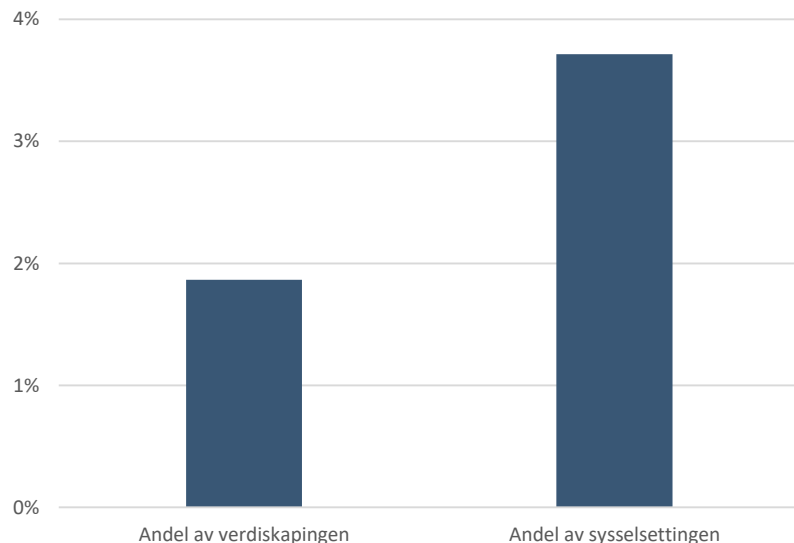
Tilreisende og hotellinvesteringer legger grunnlaget for 2 prosent av verdiskapingen og 4 prosent av sysselsettingen i næringslivet i Trondheim

Vi beregner at forbruk og investeringer legger grunnlag for nesten 2 prosent av verdiskapingen og nesten 4 prosent av sysselsettingen i næringslivet (uten olje og finans) i Trondheim.

I tillegg til at 2 prosent av all verdiskaping i Trondheim kan knyttes til forbruk og investeringer, vil reiselivsnæringen, handelsnæringen og bygg- og anleggsnæringen gjøre store innkjøp lokalt, noe som genererer inntekter innenfor blant annet eiendomsbransjen, forretningstjenester og varehandel.

Samlet sett kan vi slå fast at reiselivet utgjør et viktig bidrag for næringsliv og lokalbefolkning i Trondheim. Videre er også serverings- og opplevelsesbransjene svært viktige for bomiljø og trivsel. Trøndere kan være godt fornøyd med det lokale tilbudet, særlig innen servering og uteliv, til tross for at det ikke kommer så mange turister til byen.

Beregnet direkte verdiskaping og sysselsetting fra tilreisende og hotellinvesteringer som andel av total verdiskaping og sysselsetting i næringslivet i Trondheim.

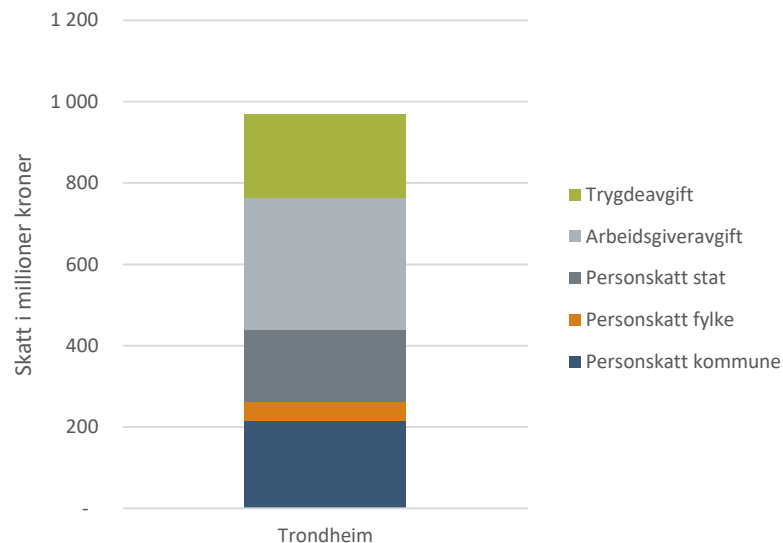

De reiselivsansatte genererer betydelige skatteinntekter til kommune, fylke og stat

Mens staten har inntekter fra en lang rekke inntektskilder, kommer kommunenes skatteinntekter i all hovedsak fra arbeidstakers inntekter. Figuren til høyre viser beregnede totale skatte- og avgiftsinntekter fra arbeidsinntekten til reiselivsansatte i Trondheim i 2017, for både stat, fylke og kommune.

Vi ser at det offentlige samlet mottok nesten 1000 millioner kroner i skatteinntekter fra arbeidsinntekten til de reiselivsansatte i Trondheim i 2017. 216 millioner kroner tilfalt Trondheim kommune, og 48 millioner kroner tilfalt fylket. Det resterende var statlige inntekter i form av personskatt, arbeidsgiveravgift og trygdeavgift. Trygdeavgift og arbeidsgiveravgift beregnes av samlet skattbar inntekt, mens personskatt til kommune, fylke og stat beregnes av bruttoinntekt fratrasket et fradrag på om lag 120 000 kroner. Beregningene er foretatt ut fra lønnskostnader, beregnet antall årsverk og gjennomsnittlig årslønn for heltidsansatte per reiselivsbransje.

Beregnete direkte skatte- og avgiftsinntekter fra reiselivsansattes arbeidsinntekt i 2017. Millioner kroner. Kilde: Menon og SSB. (Tallgrunnlaget er oppdatert i 2019 etter en revidering av reiselivspopulasjonen).

Trondheim har et betydelig uforløst potensial

Det kan virke som at Trondheim og Trøndelag har et uforløst potensial i reiselivssammenheng. Men det «e itjnå som kjæm tå sæ sjøl» – det må tas grep og utvikles nye produkter for at potensialet skal kunne forløses. Konkurransen med andre norske destinasjoner er høy, og Trondheim har foreløpig færre klare «reasons to go» enn Oslo (hovedstad, Slottet, Operaen etc.) og Bergen (Bryggen, Fløyen, porten til fjordene). Samtidig er Trondheim en historisk by med Nidarosdomen, flott trehusbebyggelse og mye annet å by på.

Trondheim ser ut til å ha en bedre posisjon i cruisemarkedet enn blant øvrige feriereisende utlendinger. Kanskje kan lokale reiselivsaktører i større grad lære av hverandre om hva som fungerer og ikke. USA-markedet er i vekst både i Trondheim og ellers, og passerte både Sverige og Tyskland med hensyn til gjestedøgn ved hotellene i Norge i 2018. Dette henger trolig sammen med Norwegians direkte ruter mellom Gardermoen og amerikanske flyplasser, og markedet kan trolig vokse videre.

Sommer på Baklandet Skydsstation. Foto: Martin Håndlykken/Visitnorway.com.

RINGVIRKNINGSANALYSE AV REISELIVET I TRONDHEIM